

Utredningsuppdrag Tiohundra AB:s perifera vårdcentraler

Förslag till beslut

Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att utifrån inriktningen beskriven i ärendet återkomma med reviderat förfrågningsunderlag gällande vårdval Husläkarverksamhet med läkarinsatser i basal hemsjukvård.

Ann-Sophie Holgersson
Förbundsdirektör

Sammanfattning

Direktionen beslutade 2024-03-21 §17 att förvaltningen skulle verka för att lyfta ut de perifera vårdcentralerna ur dagens avtal enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). Direktionen beslutade samtidigt om att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma med beskrivning av konkreta åtgärder samt tidplan kopplat till detta. Utgångspunkten för arbetet är att de förändringarna ej ska innebära negativa ekonomiska konsekvenser för kommunalförbundet eller Tiohundra AB.

Kravet att ha valfrihetssystem inom primärvården regleras i Hälso- och Sjukvårdslagen (HSL) samt LOV. I dessa lagrum regleras att regionerna ska utforma vårdvalssystem så att alla utförare behandlas lika samt att konkurrensneutralitet ska råda, oavsett om verksamheterna bedrivs i privat eller offentlig regi.

En ny avtalslösning utanför befintligt vårdval skulle kräva en djupare och mer genomgående juridisk utredning samt stöd av juridisk expertis som inte finns på förvaltningen. Utifrån de perifera vårdcentralernas behov av en skyndsam lösning anser förvaltningen ej att detta skulle vara vare sig tids- eller resursmässigt försvarbart.

Förvaltningen framför att en separat del kopplad till de perifera vårdcentralerna istället kan arbetas in i den revidering av förfrågningsunderlag gällande Husläkarverksamhet med läkarinsatser inom basal hemsjukvård (Dnr: 2020-241) som redan är inplanerad för 2025.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutade 2022-10-12 § 102 att ge förvaltningen i uppdrag att tillsammans med Tiohundra AB utreda de perifera vårdcentralernas förutsättningar och utmaningar att bedriva hälso- och sjukvård av god kvalitet. Uppdraget innefattade även att ta fram och presentera konkreta förslag på förändringar för att möjliggöra den fortsatta driften av de perifera vårdcentralerna med målet är att finna lösningar som var hållbara sett till både kvalitet och ekonomi. Utredningen omfattar Tiohundra AB:s vårdcentraler i Hallstavik, Vaddö, Bergshamra samt filialen på Blidö.

Förvaltningen informerade om resultatet denna utredning vid direktionen 2024-02-15 § 17. Förändringsförslag och identifierade förutsättningar som den gemensam arbetsgruppen från förvaltningen och Tiohundra AB tagit fram innebär förändringar och avsteg från rådande förfrågningsunderlag enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV) gällande Husläkarverksamhet med läkarinsatser inom basal hemsjukvård (Dnr: 2020-241). Detta är vårdvalet som de perifera vårdcentralerna omfattas av idag. Föreslagen inriktning blev därför att verka för att lyfta ut de perifera vårdcentralerna ur dagens LOV-avtal för att kunna säkerställa vårdcentralernas fortlevnad.

Direktionen beslutade 2024-03-21 §17 att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma med förslag på nytt avtal och ersättningsmodell för Tiohundra AB:s perifera vårdcentraler. Direktionen beslutade samtidigt om att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma med beskrivning av konkreta åtgärder som behöver vidtas samt tidplan för omställningen kopplat till detta.

Arbetet fram till och med inriktningsbeslutet 2024-03-21 § 17 hade främst fokuserat på de problem och utmaningar som fanns samt vilka praktiska lösningar som var möjliga och behövdes för att kunna erbjuda en god och nära vård i kommunens perifera områden utan få negativa ekonomiska konsekvenser för förvaltningen eller Tiohundra AB. Till följd av inriktningsbeslutet påbörjade förvaltningen en utredning och analys av vilka möjligheter till avtalslösningar som kunde användas ur en juridisk aspekt.

Lagen om valfrihetssystem – LOV

Lagen om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagen gäller för kommuner och regioner när de inrättar valfrihetssystem för hälsovård- och socialtjänster. Det är frivilligt för

kommuner att införa valfrihetssystem men obligatoriskt för regionerna inom primärvården.

Två av de grundläggande principer i LOV är konkurrensneutraliteten samt att alla utförare ska behandlas lika om det inte finns skäl för något annat. Detta ska gälla oavsett om verksamheterna drivs i offentlig eller privat regi. För verksamhet som bedrivs i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) finns även krav om likabehandling reglerat i HSL 7 kap 3 §. Där regleras att regionerna ska utforma vårdvalssystem så att alla utförare behandlas lika, om det inte finns skäl för något annat.

Dessa likabehandlingsprinciper har prövats rättsligt men med huvudsaklig utgångspunkt i ekonomiska frågor och när det kommer till möjligheten att ge olika ersättningar till privata och offentliga aktörer. Vidare framgår det enligt LOV och dess förarbeten att kraven som ställs i vårdvalen i så stor utsträckning som möjligt bör garantera konkurrensneutralitet mellan olika aktörer (prop. 2008/09:74, s 41).

Förvaltningen har bland annat sökt stöd från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) kring möjligheten att ha andra avtalslösningar samt genomfört omvärldsbevakning.

Sammanfattningsvis framkommer att andra regioner främst använt sig av olika ekonomiska tillägg för primärvård som bedrivs i perifera områden eller där behov finns men ingen utförare valt att etablera sig enligt LOV. I förvaltningens utredningsuppdrag har det däremot varit en tydlig målsättning från politiken att lösningen ej får ha en negativ påverkan på förvaltningens ekonomi samt rymmas inom befintliga budgetarbeten.

Enligt LOV har regionerna rätt att dela upp sina vårdval i geografiska områden för att kunna anpassa kravställningar och ersättningar utifrån olika lokala förutsättningar som kan råda.

Slutsats

De perifera vårdcentralerna har trots stora utmaningar levererat god och nära vård till kommunens invånare men för att garantera deras fortsatta drift finns behovet av en skyndsam lösning. De perifera vårdcentralerna har även fortsatt stora svårigheter att följa de allt mer specificerade kravställningarna inom vårdvalet. Dessa kravställningar förväntas även skärpas ytterligare i samband med följsamhet till Region Stockholms revideringar av motsvarande vårdval. En ny avtalslösning utanför befintligt vårdval skulle kräva en djupare och mer genomgående juridisk granskning med stöd av juridisk expertis som inte är tillgänglig på förvaltningen. Även en eventuell möjligheten

att upphandla enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) i de områden där utförare ej vill etablera sig skulle vara en tidskrävande process med oklara resultat. Båda dessa alternativ skulle bli både tids- samt resurs-krävande.

För att minimera riskerna att bryta mot likabehandlingsprincipen och konkurrensneutraliteten, som är lagstadgad i samband med vårdval för primärvården anser förvaltningen att det i nuläget inte finns möjlighet att upprätta separata avtal med Tiohundra AB. Eftersom de största problemen som identifierats i utredningen kring de perifera vårdcentralerna har varit kopplade till kravställningarna i gällande vårdval föreslås därför en alternativ lösning.

Förvaltningen föreslår att det befintliga vårdvalet i "Husläkarverksamheter med läkarinsatser inom basal hemsjukvård" i delas upp olika geografiska zoner med möjligheten för de utförare som uppfyller nuvarande grundkraven att även ansöka om att driva "perifera husläkarmottagningar/vårdcentraler". Detta kan då ske på liknande sätt som filial-mottagningar kan godkännas i nuvarande förfrågningsunderlaget. Inom en sådan revidering kan det ställas andra minimumkrav på de "perifera husläkarmottagningar/vårdcentraler" utifrån de identifierade utmaningarna som råder inom de perifera områdena.

Medverkande i arbetsgruppen från Tiohundra AB har varit med och lämnat synpunkter kring avtalslösningar samt framfört behovet av en skyndsam lösning.

Tidsplan

Förvaltningens förslag beräknas kunna genomföras i samband med den revidering av förfrågningsunderlag som förvaltningen redan påbörjats för 2025. Förvaltningens målsättning är att nya förfrågningsunderlaget med en lösning för de perifera vårdcentralerna kan börja gälla till 1 juni 2025.

Karta

Bild över Norrtälje kommun där vårdcentraler är utmärkta med röd prick. Vårdcentralerna inom utredningsuppdraget för perifera vårdcentraler är lokaliserade i Hallstavik, Älmsta och Bergshamra med tillhörande filial på Blidö.

Ekonomiska konsekvenser

Utgångspunkten för arbetet är att de förändringar som beskrivs inom ramen för utredningar ska rymmas inom kommunalförbundets budget. Förändringarna ska heller inte innebära några negativa ekonomiska konsekvenser för kommunalförbundet eller Tiohundra AB.

Effekter för sammanhållen vård och omsorg

Förväntade effekter är fortsatt sammanhållen god vård och omsorg, även för de invånare som bor i de perifera delarna av Norrtälje kommun i linje med omställningen till god och nära vård.

Barnperspektiv

Målet med fortsatt tillgänglighet till god och nära vård inom rimliga avstånd kommer även gagna kommunens yngre invånare, som inte heller de behöver färdas långa avstånd för att söka vård. Vidare bibehålls och förstärks möjligheterna till att samlokalisera vårdcentralerna med bland annat Barnvårdscentraler.

Förvaltningens synpunkter

Att frigöra de perifera vårdcentralerna från nuvarande vårdval enligt LOV anses ej möjligt utifrån rådande lagrum och fortsatt arbete i den riktningen bedöms ej försvarbart, varken ur ett tids- och resursmässigt perspektiv. Att införa en lösning inom befintliga förfrågningsunderlaget i samband med 2025 års planerade revidering skulle enligt förvaltningens slutsats ge bäst förutsättningar att fortsatt utveckla god och nära vård utifrån kommunens lokala förutsättningar.

Ett utvecklande av nuvarande förfrågningsunderlag skulle även ge större möjlighet för alla vårdgivare inom vårdvalet att utveckla och driva verksamheter som erbjuder god och nära vård även i kommunens perifera områden.

Beslut skickas till

Region Stockholm (registrator.rlk@regionstockholm.se)
Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen
(registrator.hsf@regionstockholm.se)
Tiohundra AB (registrator@tiohundra.se)